

Heikki Suutala

Puhe sepeleen laskussa Hannes Gebhardin haudalla - 8.4.2014 150 vuotta Gebhardin syntymästä

Tänään on osuustoiminnan suurmiehen Hannes Gebhardin 150-vuotis syntymäpäivä. Syntymänsä päivänä ihminen – suurmieskin - on pieni, ja mahdollisuuksia täynnä. Mielikuvissani suuruus ja pienuus molemmat liittyvät Gebhardiin. Ja muutama muukin toisilleen vastakkainen asiapari.

Seuraavassa puhun minun Gebhardistani, meillä kullakin on nimittäin omansa. Me olemme lukeneet ja kuulleet hänestä jotain, mutta harva meistä on syvällisesti paneutunut historian arkistoihin saati keskustellut hänen kanssaan. Eri ihmiset eri aikoina näkevät toisena aikana eläneen Gebhardin omaan osuustoimintanäkemykseensä sovitettuna.

Uudenaikainen vanhanaikainen. Gebhard on Suomen osuuspankkitoiminnan isä. Kun 1980-luvun alussa tulini osuuspankkien esimiesharjoittelijaksi, Gebhard oli jo 50 vuotta ollut haudan levossa enkä tiennyt hänestä mitään. Osuustoiminnasta jotain aavistelin. Tuohon aikaan osuuspankkiryhmä oli jo kasvanut valtakunnallisesti suureksi yleispankiksi, mutta yleisissä mielikuvissa ryhmä oli vielä liikepankkien varjossa oleva maaseudun osuuskassojen pieni pankki. Kauppalehti otsikoi ryhmän tulostiedotuksen: ”vanha traktori hörhöttää”. Monella osuuspankkilaisella oli tarve todistella, että ryhmä on muutakin kuin vanhat agraarit osuuskassat. Tuossa kontekstissakin Gebhardin yllä leijui arvostuksen henki, mutta gebhardilaisuus – jos sellaista oli – leimaantui vanhakantaiseksi. Tänä päivänä meille ja muille ajan virrassa hereillä oleville kansalaisille gebhardilaisuus voi merkitä tulevaisuuden innostavaa näkyä. Kestävän kehityksen uusinta uutta ja hotinta hottia.

Hajautettu vai keskitetty. Paikallisen osuuspankin johto näkee Gebhardissa itsenäisten lähijohdettujen osuuspankkien perustajan. Pankkiryhmän keskuksen väki näkee helpommin myös tiukan keskusohjauksen ja jäsenkassoja opettavan Gebhardin. Ryhmärakenteessa tämä jännite on aina ollut ja tulee aina olemaan. Parhaimmillaan ryhmäjännite on rikastavan vuoropuhelun eteenpäin vievä voima, mutta heikoimmillaan riitaisa vastakkainasettelu, joka syö voiman toiminnan tarkoitukselta ja kehitykseltä. Ryhmätoiminta on sujuessaan maailman paras organisointimalli, mutta kovin vaativa – ihmisiä kun ollaan. Tähän oli Gebhardinkin usko aikanaan koetuksella. Joka tapauksessa aikaansa edellä jo sata vuotta sitten. Myöhemmät gurut sanoittavat: ”Think globally, act locally”.

Suuri vai pieni. Jokainen terve yritys pyrkii kasvamaan. Pienemmästä suuremmaksi. Ja kun tulee suureksi, aina on joku vielä suurempi. Gebhardin osuuskassat olivat ei suur- vaan pientilallisten kassoja. Kassat olivat pieniä ja kasvu alkuun hidasta. Gebhardin aikana kassojen lukumäärä nousi pitkälle yli tuhanteen, mutta valtakunnallisella markkinaosuudella mitattuna ryhmän volyymit olivat vielä pienet. Nyt osuuspankkitoiminta Suomessa on suurta. Varmaan Gebhard ilahtuisi osuustoiminnan näin suureksi menestymisestä. Mutta luulisin hänen pitävän merkitystä suuruutta suurempana. Suuruus on suhteellista, suurinkin on universumissa vain pölyhiukkanen. Osuustoiminnan merkitys on sen ymmärtämisessä, mitä jäsen ja asiakas juuri nyt pitää hänen omassa universumissaan tärkeänä asiana. Ne asiat ovat

suuryritysten sfääreissä usein niitä pienimpiä. Ihmisten asiat ovat osuustoiminnalle suuria kysymyksiä. 150 vuotta sitten Hannes nimen saaneen pienen lapsen syntymä oli hänen lähipiirilleen osuustoimintaakin suurempi asia.

Osuustoiminta on vastannut eri aikojen haasteisiin ja elää monin vivahtein taas nousukauttaan. Vaalikaamme vahtivuorollamme hyvää osuustoimintaperintöämme. Siinäkin Gebhard tarjoaa monta ulottuvuutta: käytä sydäntä, kättä ja päätä.